

Het plan Mansholt en de daarin voorgestelde maatregelen op het gebied van de produktiestructuur

Staatsbosbeheer

De vice-voorzitter van de Europese Commissie, dr. S. L. Mansholt heeft in een memorandum aan de Europese Commissie feiten en overwegingen aangegeven, die moeten dienen voor de vaststelling van een "Programma Landbouw 1980".

De voorstellen van dr. Mansholt zijn door de Commissie overgenomen en zullen aan de Raad worden voorgelegd. Het plan Mansholt geeft slechts in grote lijnen de doelstellingen en de maatregelen aan, die nodig zijn voor een herstructurering van de landbouw voor de periode 1970-1980. Na een discussie in de Raad, het Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en de meest betrokken beroepsorganisaties zal het plan in concrete voorstellen nog verder moeten worden uitgewerkt.

In het memorandum wordt de balans opgemaakt van de Europese landbouw, waarbij o.a. wordt geconstateerd dat:

- a de jaarlijkse produktieverhoging in de periode 1957-1965: 3,3% bedroeg.
 - b in de periode 1950-1970 het aantal in de landbouw werkende mensen met 10 miljoen, dit is gemiddeld 500.000 mensen per jaar werd verminderd.
 - c de arbeidsproductiviteit met jaarlijks 7% steeg.
 - d hoewel de behoefte aan landbouwprodukten nog wel toeneemt, deze toename echter minder is dan de toename van produktie, met andere woorden dat minder mensen meer produceren, echter meer dan de groei van de behoefte is.
 - e voor enkele belangrijke produkten te weten eieren, varkens, gevogelte is de voorzieningsgraad reeds bereikt. Voor zuivel, suiker en zachte tarwe wordt reeds meer geproduceerd dan voor de eigen voorziening nodig is. Vermoedelijk komen hier spoedig bij: appels, perziken en tomaten.
 - f De garantiebedragen (inclusief de FEOGA-gelden in 1967 tot 500 miljoen rekeneenheden (= Am. dollars) waren gestegen en dat deze voor 1968/1969 op 2000 miljoen rekeneenheden worden geschat.
 - g De zes lidstaten in 1967, 1900 miljoen rekeneenheden hebben besteed aan de verbetering van produktie- en marktstructuren.
- Gelet op bovenstaande feiten, komt men tot de conclusie dat weliswaar veel is verbeterd (infrastructuur, grond en waterhuishouding), maar dat het belangrijkste knelpunt is blijven bestaan: nl. de te kleine

bedrijven. Vooral gedurende de laatste tientallen jaren, met hun snelle mechanisatie wordt dit een nijpend probleem. Er zijn in de EEG slechts 170.000 landbouwbedrijven die groter zijn dan 50 ha, dat is slechts 3% van het aantal bedrijven boven 1 ha. Tweederde van het totale aantal bedrijven beschikt over minder dan 10 ha.

Als gevolg van de totaal verouderde produktiestructuren werden de boeren gedwongen tot een zeer intensieve produktie om zich een minimum inkomen te verschaffen. De prijspolitiek en de garanties werden vastgesteld op grond van sociale overwegingen en niet op grond van economische aspecten. Het inkomen van de boer is achtergebleven bij andere bevolkingsgroepen. Er is een grote onrust bij de boeren. Velen besluiten tot een ander beroep omdat hun sociale positie onhoudbaar wordt. In het overgrote deel van de kleine bedrijven is de kapitaalinzet voor het machinepark een te zware last.

Slechts door hervormen van de bedrijfsstructuren tot eenheden waar de boer rationeel kan werken en de investeringen rendabel worden, kan een redelijk inkomen worden verkregen. Deze heroriëntering kan echter alleen dan worden gerealiseerd indien nieuwe arbeidsplaatsen buiten de landbouw worden aangeboden. Voor de regionale politiek is hier een belangrijke taak weggelegd.

Als doelstellingen voor het "Programma Landbouw 1980" worden in het memorandum voorgesteld:

- a de landbouw te helpen om uit zijn inferieure positie te geraken;
- b de landbouw te helpen zich te bevrijden uit de boeien van een verouderde structuur;
- c in het belang van de gehele maatschappij en in het belang van de landbouw mogelijk maken dat ook de boeren, hun kinderen, vrij hun positie kunnen kiezen in de maatschappij. Dit is slechts mogelijk als er voldoende aanbod is van nieuwe arbeidsplaatsen in de verschillende gebieden, en bovendien als er aan een jonge generatie voldoende scholing en opleiding wordt geboden;
- d in de landbouw bedrijfsvormen te bevorderen waarin de investeringen rendabel zijn en economisch verantwoord volledige werkgelegenheid wordt gevonden. Op deze wijze kan ten aanzien van het niveau en de sociale verworvenheden een levenswijze bereikt wor-

den, die vergelijkbaar is met andere groepen; e in de landbouw na te streven dat de markt door middel van het prijsmechanisme weer tot normale werking komt; dat wil zeggen dat de produktie zich weer naar de vraag oriënteert op de basis van rationele bedrijven.

Om deze doelstelling te bereiken zullen ingrijpende maatregelen nodig zijn op het gebied van de prijs-politiek en de produktiestructuur. In dit artikel willen wij ons beperken tot de gewenste maatregelen op het gebied van de produktiestructuur. De hervorming van de produktiestructuur wordt in het memorandum de hoeksteen van de beoogde landbouwhervorming genoemd. De inzichten van dr. Mansholt kunnen wat dit onderdeel van het programma betreft als volgt worden omschreven.

De principes:

a Van het grootste belang is dat een dergelijk programma wordt ondersteund door en uitgevoerd met medewerking van de agrariërs. Het programma berust dan ook op een algehele vrijwilligheid tot deelname en volledige zelfbeschikking van de betrokkenen.

b Het programma zal zich volledig moeten kunnen aanpassen aan de regionale en plaatselijke omstandigheden.

c Aangezien het structuurprogramma een fundamenteel element is voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek zal ze zich moeten baseren op een gemeenschappelijke conceptie. Echter zal de verwezenlijking dienen te geschieden door de nationale instanties.

Op het niveau van de Gemeenschap zullen de te verwezenlijken doeleinden en de methoden, die moeten worden toegepast, worden vastgesteld. De te dien einde door de Raad aangenomen teksten binden de lidstaten, zonder evenwel direct rechten te scheppen voor de particulieren.

Op het nationale vlak zal de uitvoering van de Gemeenschapsbeslissingen door nationale wetgevingen worden vastgesteld door de lidstaten zelve.

Door middel van een jaarrapport ten aanzien van de getroffen maatregelen en hun toepassing kan door de Gemeenschapsorganen voor de gewenste permanente coördinatie worden gezorgd.

Deze procedure verzekert de conformiteit van de door de lidstaten vastgestelde maatregelen, in het bijzonder nodig in verband met de gedeeltelijke gemeenschappelijke financiering.

De structuurhervorming leidt uiteraard tot een vermindering van de agrarische bevolking. De afvloeiing, die in het verleden ongeveer 5 miljoen mensen gedurende tien jaar heeft bedragen, zal zich naar de mening van de Commissie voortzetten.

Dit zou dan betekenen dat diegenen, die in de landbouw blijven, de beschikking krijgen over bedrijven, die in omvang en inrichting rationeel en concurrerend zijn.

In globale cijfers berekent dr. Mansholt dat de in de

landbouw werkzame bevolking tot 1980 zal verminderen van 10 op 5 miljoen mensen. Van deze 5 miljoen mag men 1 miljoen beschouwen als reeds nu binnen het bereik van de volledige rentabiliteit te zijn. Drie miljoen zullen tot moderne landbouwbedrijven en produktie-eenheden gebracht moeten worden, die deze rentabiliteit verzekert. Een miljoen zal "part-time" boer blijven. Uiteraard zijn dit grove schattingen.

Van de 5 miljoen in de landbouw werkzame mensen, die in de komende tien jaar zullen afvloeien, zullen 2,5 miljoen tot de ouderen behoren, die van sociale maatregelen moeten kunnen profiteren. 2,5 miljoen zullen elders werk moeten vinden, met name door het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen.

Voor hen, die uit de landbouw vertrekken, worden - ongeacht hun leeftijd - de volgende maatregelen voorgesteld:

a

1 indien zij hun grond afstaan ten behoeve van de realisatie van het programma "Landbouw 1980" ontvangen zij een premie voor de inbreng van de grond, waarvan het bedrag kan overeenkomen met achtmaal de pachtwaarde van de grond.

2 indien zij hun grond in pacht afstaan aan de nieuwe moderne landbouwbedrijven en produktie-eenheden kunnen zij gebruik maken van het recht tot het ontvangen van een nader te bepalen geldbedrag. Gelijkaardige voordelen zullen worden toegekend aan landbouwers-eigenaren die hun grond willen bebossen. De inkomsten die deze eigenaren aan steunverlening voor de bebossing en aan uitkering ontvangen, zullen gelijk zijn aan de inkomsten die zij zouden hebben ontvangen, wanneer zij hun grond zouden verpachten aan een produktie-eenheid of een moderne landbouwonderneming.

3 om tot grotere mobiliteit van de personen bij te dragen kunnen zowel de bedrijfshoofden als de arbeiders en de medewerkende gezinsleden een studiebeurs ontvangen.

b

Verdere maatregelen hebben betrekking op personen die ouder dan 55 jaar zijn en de behoefte hebben hun landbouwactiviteiten te beëindigen.

1 Bedrijfshoofden van 55 jaar en ouder kunnen profiteren van een jaarlijkse schadeloosstelling op voorwaarde dat hun grond ter beschikking komt van het programma.

2 Voor landarbeiders in vaste dienst en medewerkende gezinsleden met een vaste dagtaak zal op nader te bepalen condities een zelfde regeling kunnen gelden.

c

Voor hen, die naar een ander beroep willen overgaan, worden de volgende maatregelen voorgesteld:

1 voorlichting inzake beroepskeuze, verbeteren van het basisonderwijs en verlenging leerplicht (in enkele lidstaten).

2 steun aan de omscholing voor het nieuwe beroep. Hier zal het Sociaal Fonds moeten worden aangepast.

3 voor allen die een beroep vinden in een ander gebied het verlenen van een subsidie.
4 uiteraard is het doel zo mogelijk werk te scheppen in de industrie of in de 3e sector zonder dat men moet wegtrekken naar andere gebieden of zelfs landen. Evenwel, in de gevallen dat na de gevolgde beroepsopleiding de landbouwer geen werk kan vinden, komt hij in aanmerking voor werkloosheidsuitkering zoals een betaalde werkkracht in geval van werkloosheid;
5 de overgang naar een ander beroep zal in het algemeen geen problemen in economische zin voor de Gemeenschap scheppen, gezien de jaarlijkse groei van minstens 3%. Het scheppen van nieuwe werkgelegenheid is echter wel een duidelijk regionaal probleem. In de overwegend agrarische streken is er veelal slechts een beperkte keuze: of in een inproductieve landbouw blijven, dan wel emigreren naar veraf gelegen industriegebieden. Daaruit vloeit voort dat de maatregelen een verschillend karakter moeten dragen voor de gebieden die naar gelang industrieel, gemengd of overwegend agrarisch zijn.

Een verdere serie maatregelen zal betrekking moeten hebben op hen, die in de landbouw blijven. Voorop staat daarbij de modernisering van de agrarische structuur en met name die van het bedrijf. De omvang zal zodanig moeten zijn, dat een optimale combinatie van de produktiefactoren wordt verkregen. In die ondernemingen moeten zoveel arbeidskrachten aanwezig zijn, dat volstaan kan worden met normale werktijden en aan de normale sociale voorzieningen kan worden voldaan.

Om dit te bereiken ware te voorzien in het scheppen van "produktie-eenheden" (P.E.) met een minimum-omvang om de optimale economische resultaten te bereiken. Een produktie-eenheid kan één enkel bedrijf betreffen of kan ontstaan uit het besluit van verschillende bedrijfshoofden die samenwerken om gemeenschappelijk de voortbrenging van een produkt op zich te nemen (gedeeltelijke fusie).

Na 1975 zal voor de produktie van bepaalde gespecialiseerde kwaliteitsprodukten steun kunnen worden verleend op voorwaarde dat de produktie rendabel is en er op de bedrijven wordt gewerkt onder omstandigheden zoals in andere beroepen. Voorts dienen door die bedrijven bindende afspraken te zijn gemaakt voor het betrekken van hun produktiemiddelen en de afzet van hun produkten (producentengroeperingen, in- en verkoopverenigingen).

Teneinde de voorwaarden voor het evenwicht van de verschillende produktiefactoren te bereiken en tevens de voorwaarden voor bevredigende levensomstandigheden voor de werkers te verschaffen, is het nodig om moderne landbouwondernemingen (M.L.O.) op te richten.

Deze moderne landbouwbedrijven zouden kunnen ontstaan zowel door de groei van een enkele onderneming die zich vergroot, alsook door het samengaan

van verschillende bedrijven. Aan deze bedrijven zullen minimum eisen moeten worden gesteld ten aanzien van het aantal werknemers, om goede sociale verhoudingen te verzekeren. Anders dan bij de P.E.'s zullen bij de M.L.O.'s de eigenaren al hun grond, al hun vee, materiaal en uitrusting hebben samengevoegd met het oog op een gemeenschappelijke exploitatie.

De Commissie acht het gewenst dat beroepsorganisaties worden bevorderd op Europese schaal, per produkt of groepen van produkten. Deze beroepsorganisaties staan voor de volgende taken: marktonderzoek; voorlichting ten aanzien van de vooruitzichten voor de afzet; kwaliteitscontrole uitoefenen bij het op de markt brengen; publiciteitscampagnes; verbinding scheppen tussen producentengroeperingen en aankooporganisaties voor handel en verwerkende industrie. Op deze wijze en met deze organen kunnen de landbouwers in hun organisatie een grotere verantwoordelijkheid op zich nemen voor produktie, afzet en prijsvorming.

Door het afvloeien van agrariërs, komt een aanzienlijke hoeveelheid land vrij voor de doeleinden van het programma. Dit zal zijn uitwerking hebben op de vergroting van de ondernemingen. Door het uit de produktie nemen van gronden, waaraan een andere bestemming kan worden gegeven, wordt een bijdrage voor het bereiken van het marktevenwicht geleverd. Organisaties als SAFER, Stichting Beheer Landbouwgronden, Siedlungsgesellschaften of Ente di Sviluppo kunnen hier worden ingeschakeld.

In het kader van dit programma is het noodzakelijk dat de onrendabele gronden aan de landbouw worden onttrokken. Tussen 1970 en 1980 zal de oppervlakte cultuurgrond op grond van een globale schatting met tenminste 5 miljoen ha moeten verminderen.

Omtrent de bestemmingswijziging van deze 5 miljoen ha is in het memorandum het volgende vermeld.

"Een gedeelte van het aldus vrijgekomen land zal, in het kader van een algemeen op communautair vlak te ondernemen actie, voor recreatie en volksgezondheid worden gebruikt. Een dergelijke actie is, gezien de verkorting van de arbeidstijd enerzijds en de toename van het aantal overbevolkte industriële centra anderzijds, een sociaal-politieke noodzaak. Deze actie gaat van het aanleggen van natuurparken tot het vergemakkelijken van de aankoop van vakantiewoningen in plattelandsgebieden.

Het grootste gedeelte van het vrijgekomen land, namelijk tenminste 4 miljoen ha, zal evenwel worden bebost. Om verschillende redenen kan de bosbouw over uitgestrekte gebieden in de plaats komen van de landbouw. Er zij o.a. op gewezen dat het houttekort van de Gemeenschap, uitgedrukt in onbewerkt hout, thans meer dan 50 miljoen m³ per jaar bedraagt en volgens de FAO in 1975 tot 88 miljoen m³ zal zijn gestegen."